

4. Роджерс К. Вчитись бути вільним / К. Роджерс // Гуманістична психологія: Антологія: [в 3 т.] / [за ред. Р. Трача, Г. Балла]. – К. : Форум, 2001. – Т. 1. – 207 с.
5. Романець В. А. Історія психології XX століття : навч. посіб. / В. А. Романець, І. П. Маноха. – К. : Либідь, 2003. – 992 с.
6. Словарь практического психолога / [сост. С. Ю. Головина]. – Минск : Харвест, 1998. – 800 с.
7. Ясперс К. Духовная ситуация времени / К. Ясперс. – М. : МТУ, 1990. – 173 с.

РЕЗЮМЕ

Е. І. Макух, С. І. Куца. Современные тенденции формирования гуманистического мировоззрения молодого человека.

В статье проанализированы проблемы связанные с развитием человека в современном обществе и нарушением ценностей гуманистического мировоззрения. Значительное внимание обращено на основные факторы изменений в процес се саморазвития человека, которые произошли под влиянием глобализации. Обоснованы возможные пути формирования гуманистического мировоззрения человека в условиях современности.

Ключевые слова: гуманизм, общественные отношения, глобализация, цивилизация, культура, гуманистического мировоззрения, саморазвитие, человек, личность, гуманистические ценности.

SUMMARY

Makukh O., Kutza S. Modern tendencies of young person humanistic outlook forming.

The problems related to the human's development in modern society and violation of values of humanistic philosophy of life are analysed in this article. Considerable attention is paid to the main changing factors in the process of human development ; human factors influenced by globalization. The authors are trying to describe possible ways of forming a person's humanistic world view in modern conditions.

Key words: humanism, social relations, globalization, civilization, culture, self development, person, personality, humanistic values.

УДК 364–787.26:347.637–053.81

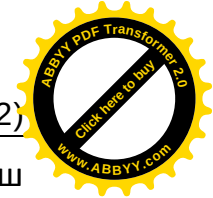
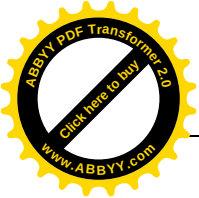
Н. О. Островська

Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ З ФОРМУВАННЯ УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА МОЛОДІ

У статті проаналізовано зміст соціально-педагогічної діяльності громадських організацій з формування усвідомленого батьківства молоді як суб'єкта територіальної громади; визначено соціальний, правовий, психологічний та педагогічний аспекти формування усвідомленого батьківства молоді в діяльності громадських організацій.

Ключові слова: усвідомлене батьківство, територіальна громада, формування усвідомленого батьківства молоді, неурядові організації.

Постановка проблеми. Усвідомлене батьківство – одна з найбільш складних і малорозроблених галузей сучасної науки. Актуальність її вивчення продиктована суперечністю між гостротою демографічних проблем, пов'язаних із падінням народжуваності, величезною кількістю сімей, що розпадаються, лавиноподібним збільшенням кількості дітей-сиріт при живих батьках, із зростанням кількості випадків жорстокого поводження з дитиною та не розробленістю програм підготовки сім'ї, передусім, до народження та виховання дитини.

В Україні останнім часом фахівцями соціальної сфери державних та громадських організацій реалізуються проекти, які спрямовані на формування навичок усвідомленого батьківства молоді, але вони мають несистематичний характер, суб'єктом, який має змогу надати цій роботі комплексного характеру, об'єднавши зусилля громадських та державних структур, на сьогодні є територіальна громада.

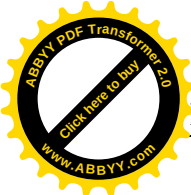
Аналіз актуальних досліджень. Аналіз соціологічної, психологічної, демографічної, соціально-педагогічної літератури свідчить про наполегливі пошуки механізмів соціально-психологічної, та соціально-педагогічної роботи з майбутніми батьками, спрямованої на формування усвідомленого ставлення до народження і виховання майбутньої дитини.

Так, у демографічних та соціологічних дослідженнях розглядаються проблеми сім'ї, їх причини, закономірності розвитку; ціннісні орієнтації майбутніх батьків (О. Баланірева, В. Береговий, В. Бойко, Ю. Якубова, О. Яременко та ін.).

У соціально-психологічній літературі достатньо глибоко розкрито проблеми пов'язані з психологічною готовністю чоловіка та жінки стати батьками, вплив психологічної атмосфери сім'ї на психологічний розвиток плоду, на формування позитивного ставлення матері до майбутньої дитини (А. Брусиловський, М. Єрміхіна, Р. Овчарова, Є. Смірнова, Г. Філіпова та ін.).

Дослідженнями у сфері сімейної педагогіки, просвітницької роботи з батьками з формування педагогічної культури займаються як українські, так і зарубіжні науковці. Шляхи зростання педагогічної культури батьків досліджують І. Гребенников, О. Зверева, В. Котрило, Є. Наседкіна, Р. Сережникова. Серед українських науковців питання просвітницької роботи з батьками та формування усвідомленого батьківства розглядаються у працях О. Безпалько, Л. Буніної, І. Зверевої, В. Кравця, Г. Лактіонової, О. Лещенко, О. Песоцької та ін.

Однак спеціальних досліджень, присвячених проблемі формування навичок усвідомленого батьківства молоді окремими суб'єктами територіальної громади в Україні не проводилося.

Мета статті – теоретично вивчити зміст соціально-педагогічної діяльності з формування усвідомленого батьківства молоді громадських організацій як суб'єкта територіальної громади.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом в Україні зростає кількість громадських організацій різного спрямування – громадсько-політичного, наукового, культурологічного, мистецького, спортивного, туристичного та ін. Формуючи активну життєву позицію своїх членів, сприяючи громадянському та соціальному становленню особистості, сучасні громадські організації водночас відіграють важливу роль у підготовці юнаків та дівчат до усвідомленого та відповідального батьківства, до шлюбу та сімейного життя.

Формування усвідомленого батьківства молоді – це системна діяльність, що спрямована на вироблення та вдосконалення у молоді когнітивної, емоційної й операційної складових батьківства, а також на визначення особистісної позиції щодо виконання соціальної ролі батьків та створення сприятливих умов для гармонійного розвитку і виховання дитини в сім'ї.

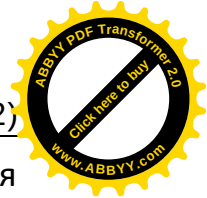
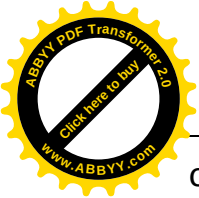
Неурядові організації – це громадські організації, благодійні фонди, які сформовані на принципах добровільності, не мають на меті отримання прибутку, незалежні та не підпорядковані урядовим структурам, захищають інтереси окремих груп людей відповідно до статуту [8, 68].

Здійснений нами аналіз програмних документів громадських організацій та їх роботи у територіальних громадах дає підстави виокремити кілька груп сервісних неурядових організацій, які працюють у напрямку формування усвідомленого батьківства молоді.

Першу групу утворюють організації, діяльність яких спрямована на профілактику негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі. У межах формування усвідомленого батьківства молоді ця діяльність спрямована на формування здорового способу життя взагалі та репродуктивного здоров'я дітей і молоді зокрема, профілактику ВІЛ/СНІДу та хвороб, які передаються статевим шляхом та ін.

До другої групи громадських організацій соціально-педагогічного спрямування ми відносимо ті, які пріоритетною метою своєї діяльності декларують соціальну підтримку та допомогу дітям, молоді та сім'ям, що відображено у назві цих організацій. За цією ознакою можна виокремити два типи таких організацій:

– представництва міжнародних організацій (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), Християнський дитячий фонд, міжнародна благодійна

організація «Надія і житло для дітей», міжнародна благодійна організація «Кожній дитині» та інші);

– вітчизняні громадські організації (Харківська громадська організація «Спорт і діти», Чернівецький обласний благодійний фонд «Діти Буковини», громадська організація «Дитинство» (м. Харків), Дитячий фонд «Манго» (м. Дніпропетровськ та ін.) [3].

До третьої групи неурядових організацій соціально-педагогічного спрямування входять організації, які працюють у напрямку формування усвідомленого батьківства молоді на комерційній основі (громадська організація «Сім'я» – пізнавально-ігровий Центр свідомого батьківства (м. Луганськ), обласна громадська організація «Школа мам» (м. Рівне), Хмельницький обласний благодійний фонд «Сім'я і дитина», громадська організація «Екологія сім'ї» (м. Київ) та ін.).

Робота зазначених громадських організацій в Україні всіляко заохочується державою, а їх діяльність здійснюється відповідно до державних програм.

Аналіз програм за 2005–2011 роки підтверджує інтерес громадських молодіжних організацій до формування усвідомленого батьківства молоді, причому ця діяльність орієнтована як на юнаків та дівчат, так і на молоді сім'ї. На всеукраїнському рівні за останні роки громадськими молодіжними організаціями реалізуються такі програми, як: «За збереження родини» (Народно-демократична ліга молоді); «Добра родина – міцна держава» (Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Центр молодіжних ініціатив «Школа лідерів»); «Родинний оберіг» (Спілка української молоді – Україна); «Велика родина – успішна країна!» (Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Українська молодіжна інформаційна агенція»); Програма соціальної просвіти молодих батьків «Варто знати» (Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Українська молодіжна інформаційна агенція»); «Мамина колискова» (Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Центр підтримки сільської молоді») тощо. [5].

Основними формами та методами роботи, що використовуються громадськими організаціями під час реалізації цих програм, є: організація та проведення семінарів, тренінгових занять, лекцій; проведення прес-конференцій, круглих столів; створення клубів сімейного спілкування; розповсюдження інформаційно-методичних матеріалів [5, 97].

Проаналізувавши вищенаведені програми, ми визначили, що серед основних аспектів формування усвідомленого батьківства молоді увага сучасних громадських організацій переважно зосереджується на

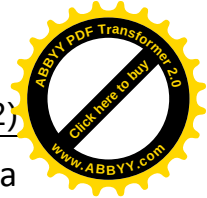
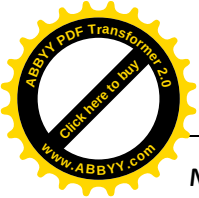
соціальному, правовому, психологічному та педагогічному аспектах. Розглянемо їх детальніше.

Соціальний аспект формування усвідомленого батьківства молоді передбачає ознайомлення з особливостями сучасної сім'ї, батьківства та його значенням у житті людини і суспільства; популяризацію батьківських цінностей та традицій. Щодо останньої складової, яскравим прикладом слугує програма «Мамина колискова», в рамках якої організовано кампанію в засобах масової інформації під гаслом «Проведи вечір у сімейному колі, серед найдорожчих тобі людей» та проведено конкурс серед учнів загальноосвітніх шкіл на кращий твір «Мій найкращий вечір у сімейному колі» [7].

Правовий аспект зорієнтований на ознайомлення з основами законодавства про шлюб та сім'ю, з найважливішими положеннями сімейного права, з обов'язками подружжя по відношенню один до одного, до дітей, до суспільства [7, 120]. У цьому напрямі останні роки плідно працює Асоціація майбутніх юристів України, яка організовує та проводить інтерактивні тренінги-семінари з метою розгляду проблеми «домашнього насильства», знайомить молодь з українським законодавством щодо цієї проблеми.

Психологічний аспект передбачає формування уявлень про особливості психології міжособистісних відносин, про психологічні основи сімейного життя і батьківства; розвиток почуттів, необхідних для сімейного життя та майбутнього батьківства [9, 120]. Прикладом може стати довгострокова програма Народно-демократичної ліги молоді «За збереження родини», метою якої є «формування у молодих родин успішних моделей сімейного життя та міжособистісних відносин, що ґрунтуються на діалозі, взаєморозумінні та повазі один до одного шляхом проведення навчальних семінарів, сприяння у спілкуванні молодого подружжя та взаємній підтримці» [3, 49]. Навчальні семінари спрямовані на розв'язання проблеми непорозуміння між чоловіком та дружиною, між батьками та дітьми; з'ясування причин цього непорозуміння; налагодження діалогу між подружжям, батьками та дітьми у родині.

Педагогічний аспект передбачає формування уявлень про роль сім'ї у вихованні дітей, її педагогічний потенціал, специфіку сімейного виховання, виховні функції батька та матері, шляхи підвищення педагогічної культури батьків [6, 120]. Однією з програм громадських організацій, в якій яскраво виражений педагогічний аспект формування усвідомленого батьківства, можна назвати «Програму соціальної просвіти

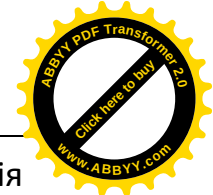
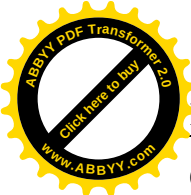
молодих батьків «Варто знати» (Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Українська молодіжна інформаційна агенція»). Мета програми – формування у молодих батьків навичок виховання дітей на основі сучасних передових методик шляхом проведення серії семінарів у більшості регіонів країни [7].

Таким чином, діяльність сучасних громадських організацій України з формування усвідомленого батьківства молоді здійснюється у різних аспектах. При цьому громадські організації мають значний потенціал та можливості для здійснення цієї діяльності у морально-етичному, фізіолого-гігієнічному, господарсько-економічному аспектах. Але на сьогодні, на жаль, більшість громадських організацій фактично не приділяють уваги формуванню усвідомленого батьківства молоді, а віддають пріоритет розв'язанню інших молодіжних проблем.

Узагальнюючи досвід діяльності неурядових організацій соціально-педагогічного спрямування у територіальних громадах, можна констатувати, що сьогодні вони працюють за такими напрямками:

- профілактика насильства та жорстокого поводження в сім'ї;
- формування у батьків навичок виховання дітей, проведення заходів для зміцнення інституту сім'ї;
- пропагування українських традицій подружнього життя, виховання дітей;
- підтримка національного усиновлення та розвитку дитячих будинків сімейного типу, прийомних сімей. Проведення рекламних кампаній, акцій щодо пропаганди формування культури усиновлення, опіки, піклування та розвитку дитячих будинків сімейного типу, прийомних сімей;
- забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [4].
- організація профілактичної роботи щодо попередження та локалізації негативних явищ у молодіжному середовищі;
- реалізація соціальних програм у партнерстві з державними організаціями;
- проведення навчальних тренінгів та семінарів для фахівців соціальної сфери;
- залучення громадськості до розв'язання проблем дітей та молоді з використанням різних інформаційно-реklamних технологій [1].

У наш час неурядові організації соціально-педагогічного спрямування беруть курс на активну співпрацю з різними державними організаціями територіальної громади: загальноосвітніми закладами, соціальними

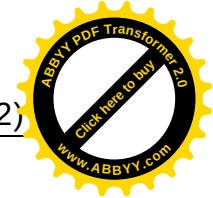
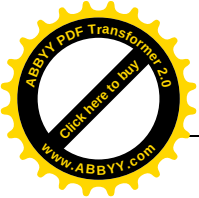

службами різного типу, позашкільними установами. Така взаємодія зумовлена цілою низкою причин. Передусім, неурядові організації не завжди мають належне приміщення для проведення своєї роботи, тому межах співпраці з державними організаціями вони можуть розгортати свою діяльність на їх території. Досить часто у громадських організацій є кошти для реалізації певних програм чи окремих заходів, але не завжди вони мають належний досвід соціально-педагогічної діяльності, тому звертаються по допомогу до фахівців соціальної сфери [1].

Ураховуючи це, перспективними напрямками такої співпраці можуть бути розробка та реалізація спільних проектів, обмін досвідом, налагодження системи роботи з особистістю на різних етапах її розвитку. Тільки такий підхід дозволить оптимізувати, забезпечити послідовність, наступність різних аспектів формування усвідомленого батьківства молоді. Він також дасть можливість підвищити рівень професійної компетентності фахівців соціальної сфери шляхом участі у тренінгах, навчальних семінарах, круглих столах, які проводять громадські організації, впровадити у практику роботи з дітьми та молоддю нові технології соціально-педагогічної роботи, акумулювати ресурси державних та неурядових організацій з метою поліпшення соціального ефекту від різноманітних соціальних програм, які реалізують соціальні служби, апробувати нові моделі надання соціальних послуг різним групам клієнтів [2].

Урахування досвіду неурядових організацій у подоланні негативних соціальних явищ та співпраця з ними дає змогу державним організаціям збільшити спектр соціальних послуг, зробити їх більш доступними, адресними та відповідними до потреб молоді у формуванні усвідомленого батьківства.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Неурядові організації соціально-педагогічного спрямування, які пріоритетами своєї роботи визначили формування окремих складових усвідомленого батьківства молоді та активно працюють у цьому напрямі, можна вважати, поряд з державними організаціями, повноправними суб'єктами соціально-педагогічної роботи в територіальних громадах. Однак, для того, щоб соціально-педагогічна діяльність територіальної громади з формування усвідомленого батьківства молоді стала більш ефективною, на нашу думку, необхідним є створення та впровадження нової соціально-педагогічної технології формування усвідомленого батьківства молоді яка б об'єднала зусилля всіх суб'єктів територіальної громади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи : [монографія] / О. В. Безпалько. – К. : Наук. світ, 2006. – 363 с.
2. Безпалько О. В. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з дітьми та учнівською молоддю в територіальній громаді: дис. ... доктора пед. наук : 13.00.05 / Безпалько. О. В. – Луганськ, 2006. – 467 с.
3. За збереження родини : інформ.-метод. збірка / [упоряд. П. М. Вікнянський, Ю. А. Краєва]. – К., 2007. – 100 с.
4. Конкурс проектів програм, розроблених громадськими організаціями, стосовно дітей, молоді, жінок та сім'ї, на 2008 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.
5. Лісовець О. В. Роль молодіжних громадських організацій у підготовці молоді до сімейного життя / О. В. Лісовець. // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. – Чернігів, 2009. – Вип. 16– С. 95–100.
6. Методология и методы социально-педагогических исследований / Харченко С. Я., Кратинев Н. С., Чиж А. Н., Кратинова В. А.. – Луганск : Альма-матер, 2001. – 216 с.
7. Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>
8. Пащенко В. І. Неурядові організації як інститут громадянського суспільства : методологія дослідження та стан в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : 23.00.02 / В. І. Пащенко. – К. : НАН України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень, 2005. – 16 с.
9. Шнейдер Л. Б. Семейная психология : учеб. пособие для вузов / Л. Б. Шнейдер. – М. : Академический проект, 2006. – 768 с.

РЕЗЮМЕ

Н. А. Островская. Общественные организации как субъект территориального сообщества по формированию осознанного родительства молодежи.

В статье проанализировано содержание социально-педагогической деятельности общественных организаций по формированию осознанного родительства молодежи как субъекта территориального сообщества; определены социальный, правовой, психологический и педагогический аспекты формирования осознанного родительства молодежи в деятельности общественных организаций.

Ключевые слова: осознанное родительство, территориальное сообщество, формирование осознанного родительства молодежи, общественные организации.

SUMMARY

N. Ostrovskaya. Public organizations as a subject of local community in formation of conscious parenthood of youth.

This article analyzes the content of the socio-educational activities of public organizations on the formation of conscious parenthood of youth as a subject of the local community; there are defined the social, legal, psychological and educational aspects of the formation of conscious parenthood of youth in the activity of public organizations.

Key words: conscious parenthood, local community, formation of conscious parenthood of youth, non-governmental organizations.